Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Iisakki Anttila

29.05.2024

Eduskunta
Ulkoasiainvaliokunta
uav@eduskunta.fi

Ulkoasiainvaliokunnan lausuntopyyntö 23.05.2024, HE 47/2024 vp

Tullin lausunto Hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja rikoslain 46 luvun 1 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt Tullin lausuntoa hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja rikoslain 46 luvun 1 ja 12 §:n muuttamisesta (HE 47/2024 vp).

Tulli kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja muutettavaksi rikoslakia. Samalla nykyinen laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta kumottaisiin.

Esityksessä on kyse kansallisesta täydentävästä sääntelystä, joka on tarpeen kaksikäyttötuotteiden valvontajärjestelmän perustamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisen tueksi. Ehdotettuun lakiin sisältyisi säännökset muun muassa lupa- ja valvontaviranomaisista, kansallisista lupavaatimuksista ja ilmoitusvelvollisuuksista sekä lupamenettelyistä ja valvonnasta. Uutena asiana lakiin ehdotetaan sääntelyä kansallisesta valvontaluettelosta. Lisäksi rikoslakiin tehtäisiin asetuksessa edellytetyt säännökset seuraamuksista.

Tulli tukee ja kannattaa hallituksen esitystä. Lausunnossa otamme kantaa Tullin työmäärän lisääntymiseen, tietojensaantioikeuden toteutumiseen ja kaksikäyttötuotteisiin liittyvien aineettomien tuotteiden vientirikosten estämisen tehokkuuteen.

Tullin työmäärän lisääntyminen

Koska Tullin toimivaltuudet aineettomien kaksikäyttötuotteiden kuten ohjelmistojen ja teknisen avun vientien tarkastamiseen ovat olleet epäselvät, on nykytilassa valvontaa ja tarkastuksia kohdistettu vain tavaroiden vientiin. Uuden lainsäädännön myötä Tullin toimivaltuudet laajenisivat koskemaan myös aineettomien

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Iisakki Anttila

29.05.2024

kaksikäyttötuotteiden vientien sekä kaksikäyttötuotteisiin liittyvän välityspalvelun ja teknisen avun tarjoamisen valvontaa. Tullin tarkastusresurssit on mitoitettu nykyisten tehtävien mukaan ja laajentuvat tehtävät tulee huomioida lisäresursointina, jotta myös aineettomien kaksikäyttötuotteiden viennin ja muun niihin kohdistuvan valvonnanalaisen toiminnan valvontaa pystytään toteuttamaan tehokkaasti säännöksen edellyttämällä ja tarkoittamalla tavalla.

Lisäresursointitarve ei koske vain käytön alkuvaihetta, jolloin on kehitettävä uudet toimintatavat aineettomien kaksikäyttötuotteiden valvontaan, vaan valvonnan on oltava jatkuvaa ja tehokasta. Lisäresurssia tarvitaan alkuvaiheen jälkeenkin itse tarkastuksiin ja vuosittaisen tarkastussuunnitelman laatimiseen. Lisäksi tehtävän laajeneminen vaatii uudenlaista osaamista, jota nykyisillä tarkastajilla ei ole.

Tietojensaantioikeus

Laissa kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 13 §:ssä säädettäisiin tiedon luovuttamisesta viranomaisten välillä. Ehdotetun lain 13 §:n 2 momentti on muotoiltu siten, että siinä luetelluilla viranomaisilla ei olisi ehdotonta velvollisuutta luovuttaa tietoja, vaan tietojen luovuttamisesta päättäminen jäisi tietoja luovuttavan viranomaisen harkintaan. Aineettomien kaksikäyttötuotteiden vienneistä ja teknisen avun tarjoamisesta ei anneta vienti-ilmoituksia Tullille toisin kuin tavaroiden vienneistä, joista viejän tulee tehdä asianmukaiset tulli-ilmoitukset. Näin ollen aineettomien kaksikäyttötuotteiden vientien ja teknisen avun tarjoamisen valvonta ja sen suunnittelu Tullissa perustuisi muilta viranomaisilta saatavan tiedon varaan. Jotta valvonta olisi tehokasta ja tarkoituksenmukaista, olisi tärkeää saada tarvittavat tiedot kaikilta osin. Tulisi miettiä olisiko hyvä, jos luovuttaminen olisi pakollista eikä harkinnanvaraista. Mikäli Tulli ei saa muualta tietoja mahdollisista luvattomista aineettomien kaksikäyttötuotteiden tai teknisen avun toimituksista, on ao. valvontaa hankalaa toteuttaa.

Kaksikäyttötuotteisiin liittyvien aineettomien tuotteiden vientirikosten estäminen

Nyt ehdotetun tietojensaantioikeuden perusteella Tulli pystyy paljastamaan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnan alaisia rikoksia pääosin yritystarkastuksen ja riskianalyysin avulla sen jälkeen, kun rikos on tapahtunut. Jotta kaksikäyttötuotteiden aineettomien tavaroiden vientiä voitaisiin estää, tulisi tulevaisuudessa miettiä mahdollisuutta pyytää ajantasaisempaa signaalitiedustelutietoa rikostorjuntatyön tueksi.

Iisakki Anttila
Tulliylitarkastaja

Jakelu Ulkoasiainvaliokunta

Tiedoksi Tulli kirjaamo, Tulli valvontaosasto